La meva experiència començant tertúlies musicals dialògiques

written by Xavier Barrachina | 17 de January de 2025

Després de 23 anys a l'escola, el 30 de setembre de 2020 em vaig jubilar. He treballat en diferents centres de la província de València i de Castelló, sent al CEP Rei en Jaume de Tavernes Blanques l'últim destí, on també vaig ser director durant vuit anys. Sempre he sigut un mestre inquiet convençut de que la formació havia de ser permanent. **Junt amb un grup de companyes i moguts per l'interès de millorar el funcionament del nostre centre, vam formar part del seminari de València "A muscles de gegants"** durant uns quants anys. Des del primer moment ens va atrapar el funcionament d'aquest seminari i el que allí vam aprendre no vam dubtar en posar-ho en funcionament amb els nostres alumnes.

Concretament, a la meva àrea, una de les majors il·lusions en aquell moment era incorporar les tertúlies dialògiques musicals amb els meus alumnes, des de primer a sisè de primària. L'audició activa sempre ha estat una pràctica habitual a les meves classes, pense que igual que la resta de mestres d'educació musical; però **les tertúlies dialògiques musicals anaven més lluny. Era un altre enfocament on l'anàlisi musical, el coneixement i la posada en comú, les sensacions i les idees eren fonamentals. Era**

establir un diàleg sobre una obra clàssica.

A l'hora d'organitzar aquesta actuació d'èxit han estat molts els dubtes. Per a la tertúlia literària dialògica hi havia prou material bibliogràfic i estàvem prou documentats i ja havíem arrancat amb prou seguretat. Però amb les tertúlies musicals no era així. Per tant, amb aquestes aportacions i amb els principis de l'aprenentatge dialògic, ens vam posar a la feina i teníem molt clar que tots i totes anàvem a descobrir nous punts de vista de les obres musicals clàssiques.

Durant unes setmanes vam estar fent xicotetes audicions de diferents obres clàssiques, ja que em resultava molt complicat començar de colp a fer una tertúlia. Vam aprofitar l'ocasió per a presentar senzills conceptes musicals i algunes pautes sobre com escoltar música i en què ens podíem fixar per a després poder opinar sobre la música. Vam descobrir que aquestes audicions despertaven moltes curiositats.

Entre els dubtes o dificultats que se'ns presentaven estava com poder fer l'audició individual de les obres. Ens trobàvem amb el problema que no tot l'alumnat tenia possibilitat d'escoltar la música a casa per no disposar de reproductors adequats. Aleshores, vam decidir fer l'audició a la mateixa aula de música.

La selecció d'obres la fèiem a l'assemblea de classe que realitzàvem una vegada al mes a cada grup. Es feia una selecció per cursos de cinc obres i entre tots i totes seleccionàvem la que utilitzaríem a cada sessió (si l'obra tenia distints moviments, que era el més habitual, triàvem un d'ells).

Abans de l'audició s'explicava com anàvem a realitzar l'activitat, que era d'aquesta manera:

- Repartim un full per a prendre notes (cadascú porta la seua llapissera i goma).
- Seiem en cercle, relaxats i amb actitud d'escolta.
- Escoltem la música prenent nota d'allò que ens crida l'atenció i que comentarem després. Els més menuts dibuixaven o pintaven el que els suggeria allò que havien escoltat i després ho compartien amb el grup. Ja havíem fet moltes audicions a les que havien de pintar segons el que escoltaven.
- Comencem la tertúlia. L'estructura de funcionament és la mateixa que a les tertúlies literàries. El moderador podia ser qualsevol participant que coneguera el seu funcionament però, al principi, ho vaig fer jo fins que la resta aprenia com fer-ho. Era important insistir en que es tingueren en compte els principis de l'aprenentatge dialògic i el respecte pel torn de paraula. A més a més, a l'hora de donar el torn de paraula s'havia de tindre en compte donar prioritat a aquells alumnes que participaven menys, per promoure la participació de tots i totes.

El dia de la tertúlia, els alumnes haurien d'omplir una fitxa sobre l'audició d'una manera semblant a com ho fèiem a les tertúlies literàries dialògiques, però amb una diferència prou significativa: en la nostra tertúlia musical es pretenia que prengueren nota dels aspectes bàsics de l'audició i, durant el transcurs del temps i la realització de més tertúlies, aniríem ampliant. En un principi utilitzàvem els següents apartats orientatius: nom de l'obra i autor, sensació quan l'escolte, intensitat dels sons (*forte*, *piano*) i instruments que s'escolten… A més, havíem elaborat un full de registre per al seguiment de les tertúlies amb els següents apartats: llistat de tots i totes les alumnes on registràvem l'assistència, observacions de participació i anotacions d'aquelles idees que anaven compartint.

En un moment posterior a la tertúlia, es realitzava un treball d'investigació sobre l'obra escoltada, l'autor, els instruments, etc, organitzat en grups interactius si hi havia voluntaris o en xicotets grups en cas contrari. Cada grup exposava el seu treball a la resta de la classe. Amb el temps, es va decidir invertir l'ordre i realitzar primer la recerca sobre l'obra, preparant un text amb la informació recopilada que els alumnes llegien abans de la sessió. El funcionament era el mateix que a la preparació de la tertúlia literària. A la sessió següent, es realitzava l'audició i la tertúlia musical. D'aquesta manera semblava que es realitzava la tertúlia musical amb més motivació i amb més recursos per a poder parlar sobre l'obra que s'escoltava.

La valoració que fem d'aquestes tertúlies és molt positiva. Trobem que amb elles **s'aconsegueix trencar la idea que hi ha músics i no músics, persones aptes per a la música, música per a uns privilegiats, i altres tipus de música més popular. Tots i totes podem gaudir i opinar sobre la música.** Comptem amb un repertori musical extraordinari que ens fa emocionar-nos, viatjar pel temps, conèixer històries fantàstiques, somniar desperts… posant a l'abast de tots els xiquets i xiquetes la música clàssica. **Partint de l'aprenentatge dialògic, tots i totes podem opinar sobre la música d'una manera igualitària, on el bagatge personal i cultural de cadascú contribuïsca a superar barreres socials i culturals.** L'accés al repertori de música clàssica no es limita als que posseeixen coneixements musicals. Aquestes audicions i tertúlies dialògiques musicals han de ser un espai de relació, intercanvi i aprenentatge en comunitat on, a més de música, es parle dels temes més diversos. I que, a més de gaudir de la música, puguem descobrir-la, analitzar-la, donar la nostra opinió i compartir-la.

[Des de la comissió de mestres de música de la tertúlia pedagògica dialògica A muscles de gegants de València, compartim estos materials i articles sobre tertúlies musicals que podeu consultar.]

[Imatge: fotografia d'aula de l'autor]